YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
14 päivänä marraskuuta 1995 *

Asiassa C-484/93,

jonka Conseil d'État du Luxembourg on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Peter Svensson,

Lena Gustavsson

vastaan

Ministre du Logement et de l'Urbanisme

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 67 ja 71 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaoston puheenjohtajat D. A. O. Edward ja G. Hirsch sekä tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari), C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm ja L. Sevón,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

— pääasian kantajat, edustajanaan asianajaja Fernand Entringer, Luxemburg,

— Helleenien tasavallan hallitus, asiamiehinään valtion oikeudellisen neuvoston oikeudellinen neuvonantaja Panagiotis Kamarineas ja valtion oikeudellisen neuvoston lakimies Christina Sitara,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Marie-José Jonczy ja oikeudellisen yksikön virkamies Hélène Michard,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan kantajien, edustajanaan Fernand Entringer, Luxemburgin hallituksen, asiamiehenään asianajaja A. Rodesch, Luxemburg, Helleenien tasavallan hallituksen, asiamiehenään Panagiotis Kamarineas, ja komission, asiamiehinään Marie-José Jonczy ja Hélène Michard, esittämät huomautukset 14.3.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.5.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Conseil d'État du Luxembourg on esittänyt 28.12.1993 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 30.12.1993, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen tämän sopimuksen ja erityisesti sen 67 ja 71 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa kantajina ovat Luxemburgissa asuvat aviopuolisot Svensson ja Gustavsson ja vastaajana Ministre du Logement et de l'Urbanisme, joka hylkäsi 5.11.1992 tekemällään päätöksellä kantajien hakemuksen lapsen huoltajille maksettavan korkotuen myöntämisestä sen lainan osalta, jonka kantajat olivat ottaneet Comptoir d'escompte de Belgique SA:sta (kotipaikka Liège, Belgia) asunnon rakentamiseksi Béreldangeen.

3 Hylkäävä päätös perustui asunnon rakentamiseksi, ostamiseksi tai kunnostamiseksi myönnettävää korkotukea koskevan, 17.6.1991 annetun Luxemburgin suurherttuakunnan asetuksen 1 pykälän 3 momenttiin, jonka mukaan korkotukea myönnetään vain henkilöille, jotka ovat ottaneet lainan Luxemburgissa toimiluvan saaneesta luottolaitoksesta. Comptoir d'escompte de Belgique ei täyttänyt tätä edellytystä.

4 Käsitellessään kyseistä päätöstä koskevaa muutoksenhakua Conseil d'État du Luxembourg totesi aluksi, että kyseinen asetus ei ylitä valtuutuksen antavassa lain-

säädännössä asetettuja rajoja, ja päätti tämän jälkeen lykätä asian käsittelyä ja esittää seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen yhteisöjen tuomioistuimelle:

"Onko Rooman sopimuksen ja erityisesti sen 67 ja 71 artiklan vastaista se, että jäsenvaltio asettaa sosiaalisin perustein myönnettävän asuntotuen eli erityisesti korkotuen saamisen edellytykseksi sen, että asunnon rakentamisen, ostamisen tai kunnostamisen rahoittamiseksi otettu laina, jonka maksamiseksi valtion tuki myönnetään, on otettava sellaisesta luottolaitoksesta, jolla on toimilupa pankkitoiminnan harjoittamiseen kyseisessä jäsenvaltiossa?"

5 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan (ks. erityisesti asia 203/80, Casati, tuomio 11.11.1981, Kok. 1981, s. 2595, 8—13 kohta) perustamissopimuksen 67 artiklan 1 kohdasta ei seuraa se, että pääomanliikkeiden rajoitukset poistuisivat siirtymäkauden kuluttua. Rajoitukset on poistettu itse asiassa neuvoston direktiiveillä, jotka perustuvat perustamissopimuksen 69 artiklaan.

6 Tämän osalta on todettava, että pääomanliikkeiden rajoitukset on poistettu perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/361/ETY (EYVL L 178, s. 5), joka perustuu perustamissopimuksen 69 artiklaan ja 70 artiklan 1 kohtaan ja joka oli voimassa tähän asiaan liittyvien tosiseikkojen tapahtuessa. Tämän direktiivin 1 artiklassa todetaan seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on poistettava jäsenvaltioissa asuvien henkilöiden välisiä pääomanliikkeitä koskevat rajoitukset, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäljempänä olevien säännösten soveltamista. Tämän direktiivin täytäntöönpanon helpottamiseksi pääomanliikkeet luokitellaan liitteessä I olevan nimikkeistön mukaisesti."

7 Kyseisen liitteen VIII kohta koskee nimenomaisesti lyhytaikaisia, keskipitkiä ja pitkäaikaisia lainoja ja luottoja. Tämän perusteella tällaisiin lainoihin ja luottoihin liittyvät pääomanliikkeet on jo vapautettu.

8 Tämän vuoksi on tutkittava, rajoittaako kyseisen kaltainen lainsäädäntö näitä, tällä tavoin vapautettuja pääomanliikkeitä.

9 Tämän osalta on korostettava, että edellä mainitun Luxemburgin suurherttuakunnan asetuksen 1 pykälän mukaan korkotukea myönnetään ainoastaan silloin, kun tietyt edellytykset täyttävät henkilöt osoittavat, että he ovat ottaneet "— — lainan Luxemburgin suurherttuakunnassa toimiluvan saaneelta luottolaitokselta tai sosiaaliturvaeläkealalla toimivalta laitokselta rakentaakseen, ostaakseen tai kunnostaakseen asunnon, jonka sijaintipaikka on Luxemburgin suurherttuakunnan alueella ja jossa hakija tosiasiallisesti asuu pysyvästi". Luxemburgin hallituksen yhteisöjen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamasta vastauksesta ilmenee, että saadakseen toimiluvan pankin on oltava perustettu Luxemburgiin tai sijoittunut sinne siten, että sillä on tytäryhtiö tai sivuliike Luxemburgissa.

10 Sellaiset säännökset, joiden mukaan pankilla on oltava toimipaikka tietyssä jäsenvaltiossa, jotta kyseisessä jäsenvaltiossa asuvat lainansaajat voisivat saada valtion varoista maksettavaa korkotukea, ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden vuoksi henkilöt, joita asia koskee, ovat vähemmän halukkaita ottamaan lainan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta pankilta, minkä vuoksi näiden säännösten on katsottava rajoittavan pääomanliikkeitä eli esimerkiksi pankkilainojen ottamista.

11 Lisäksi on korostettava, että perustamissopimuksen 61 artiklan 2 kohdassa todetaan seuraavaa: "Pääomien liikkuvuuteen liittyvät pankki- ja vakuutuspalvelut vapautetaan asteittain yhdessä pääomanliikkeiden vapauttamisen kanssa". Koska

sellaisia toimia kuten pankkien myöntämiä rakennuslainoja on pidettävä perustamissopimuksen 59 artiklassa tarkoitettuina palveluina, on syytä tutkia myös, onko ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tarkoittama lainsäädäntö palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien perustamissopimuksen määräysten mukainen.

12 Ensiksi on todettava, että sellaisella lainsäädännöllä, jossa korkotukien myöntämisen edellytyksenä on se, että lainat on otettu kyseisessä jäsenvaltiossa toimiluvan saaneelta luottolaitokselta, syrjitään muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneita luottolaitoksia perustamissopimuksen 59 artiklan ensimmäisen kohdan vastaisesti.

13 Toiseksi on tutkittava, voiko tällainen lainsäädäntö olla perusteltu perustamissopimuksen määräysten perusteella. Tämän osalta Luxemburgin hallitus on todennut Kreikan hallituksen tukemana, että kyseinen edellytys liittyy sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin, joilla on suuria taloudellisia ja rahataloudellisia vaikutuksia. Esimerkiksi vuodelle 1994 valtion talousarvioon oli varattu asuntotukiin 1 410 236 417 Belgia frangia eli noin yksi prosentti valtion talousarvion loppusummasta. Verottamalla rahalaitosten voittoja Luxemburgin suurherttuakunta saa kuitenkin takaisin suuren osan eli noin puolet korkotukena maksamistaan valtion varoista, minkä vuoksi se voi harjoittaa asuntopolitiikkaa ja siirtää huomattavia rahamääriä erityiseen asuntorahastoon. Luxemburgin hallituksen mukaan harjoitettu asuntopolitiikka olisi tuomittu epäonnistumaan ilman kyseistä lainsäädäntöä, tai tuet eivät ainakaan voisi olla yhtä runsaita kuin tällä hetkellä; tämän vuoksi Luxemburgin hallituksen mukaan kyseinen lainsäädäntö on perustamissopimuksen 59 artiklan 1 kohdan mukainen.

14 Näitä perusteluja ei voida hyväksyä.

15 Kuten tuomion 12 kohdassa on todettu, kyseisellä lainsäädännöllä syrjitään tiettyjä luottolaitoksia niiden sijoittautumispaikan perusteella. Tällainen syrjintä voidaan

perustella perustamissopimuksen 66 artiklan mukaisesti ainoastaan perustamissopimuksen 56 artiklan 1 kohdassa mainituilla, yleistä etua koskevilla syillä, joihin eivät kuulu pelkästään talouteen liittyvät syyt (ks. erityisesti asia C-288/89, Collectieve Antennevoorziening Gouda ym., tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4007, 11 kohta).

16 Yhteisöjen tuomioistuin on tosin katsonut asioissa Bachmann (C-204/90, Kok. 1992, s. I-249) ja komissio vastaan Belgia (C-300/90, Kok. 1992, s. I-305) 28.1.1992 antamissaan tuomioissa, että lainsäädäntö, jolla rajoitetaan työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ja palvelujen tarjoamisen vapautta, voi olla perusteltu verojärjestelmän johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

17 Näin ei kuitenkaan ole käsiteltävänä olevassa asiassa.

18 Edellä mainituissa asioissa vallitsi suora yhteys vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden ja niiden vakuutussuoritusten veronalaisuuden välillä, jotka vakuutuksenantajat maksoivat eläke- ja henkivakuutussopimusten mukaisesti, ja tämä yhteys oli säilytettävä kyseisen verojärjestelmän johdonmukaisuuden takaamiseksi; tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole suoraa yhteyttä yhtäältä korkotuen myöntämisen ja toisaalta sen välillä, että korkotuki rahoitetaan verottamalla rahalaitosten saamia voittoja.

19 Kansalliselle tuomioistuimelle on siten vastattava, että on perustamissopimuksen 59 ja 67 artiklan vastaista, että jäsenvaltio asettaa sosiaalisin perustein myönnettävän asuntotuen ja erityisesti korkotuen myöntämisen edellytykseksi sen, että

asunnon rakentamiseen, ostamiseen tai kunnostamiseen tarkoitettu laina, jonka maksamiseen tukea myönnetään, on otettu luottolaitoksesta, joka on saanut kyseisessä jäsenvaltiossa toimiluvan, minkä edellytyksenä on puolestaan sen sijoittautuminen kyseiseen jäsenvaltioon.

Oikeudenkäyntikulut

20 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Luxemburgin ja Kreikan hallitukselle sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Conseil d'État du Luxembourgin 28.12.1993 esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 59 ja 67 artiklan vastaista on, että jäsenvaltio asettaa sosiaalisin perustein myönnettävän asuntotuen ja erityisesti korkotuen

myöntämisen edellytykseksi sen, että asunnon rakentamiseen, ostamiseen tai kunnostamiseen tarkoitettu laina, jonka maksamiseen tuki myönnetään, on otettu luottolaitoksesta, joka on saanut kyseisessä jäsenvaltiossa toimiluvan, minkä edellytyksenä on puolestaan luottolaitoksen sijoittautuminen kyseiseen jäsenvaltioon.

Rodríguez Iglesias Edward Hirsch Mancini

Schockweiler Moitinho de Almeida Gulmann

Murray Jann Ragnemalm Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä marraskuuta 1995.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti